("జ్యోతి" మాసపత్రిక—దీపావళి 1964)

వంటొచ్చిన మొగాడు

రఘురామారావు గారింటికి పెళ్ళి కెళ్ళాను. మా సూపర్నెంటుగారి తమ్ముడికి వారమ్మాయి నిచ్చేరన్నమాట. అక్కడ కనబడింది కళ. ఆవిడ నాకు కాలేజ్ మేట్.

కొన్ని కారణాలవల్ల ఆవిడంటే నాకు యిష్టంలేదు. అందుచేత గమనించిన్నీ మాట్లాడలేదు నేను. బాగా పొడుగైంది కళ. కొంచెం ఒళ్ళుచేసింది. ఇద్దరు పిల్లలు కనబడుతున్నారు. పిల్లల్ని చూస్తేమాత్రం ఆవిడమీద నాకున్న కోపాన్ని పక్కకి నెట్టేసి ఆవిణ్ణి పలకరింతామన్నంత టెమ్ప్టేషన్ కలుగుతోంది.

అలాగే రెండురోజులు గడిపేశాను.

హడావుడి అయిపోయాక, ఆవిడ భర్త కాబోలు ఆయన, అప్పుడే మా బృందం చేస్తున్న వృథాచర్చలో మాట కలుపుతున్నాడు. ఇంతట్లో యీవిడ ఆ పక్కనుంచి వెళుతు వుంటే, 'కళా! ఎవర్నైనా పంపి అమృతాంజనం తెప్పించూ!' అన్నాడు. ఆవిడ యిటు తిరిగి చూడ్డంలో మా యిద్దరి చూపులూ కలిశాయి.

అప్రయత్నంగా 'మీరు—?' అన్నాను,

'ఓహో! రామదాసుగారా? నమస్కారమండీ! రెండు రోజుల్నుంచీ చూస్తున్నాను—ఎవరోలే. మనిషినిపోలిని మనిషి ఉండరా అని ఊరుకున్నాను' అంది తన మామూలు ధోరణిలో.

'ఎవరోలే' అని ఊరుకుందిట! పొగరేమీ తగ్గలేదు—అనుకున్నాను.

మొగుడికి ఇంట్రడ్యూస్ చేసింది. ఆయన నాగార్జునసాగర్‌లో ఏదో ఇంజినీర్ట. కొంతసేపు అక్కడే నిలబడి అన్నీ ఖోగట్టాచేసింది కళ. ప్రగల్భం ప్రల్లదనంగానే వుండిపోయింది.... ....మిస్చివస్‌గా నవ్వుతూ 'మీ ఫ్రెండ్‌గా రెక్కడున్నారు?—వంటొచ్చిన మొగాడు!' అని అడిగేసింది; ఏదో సరదాకి నవ్వుతున్నాన్లే అని తేల్చేస్తూ.

'వంటొచ్చిన మొగాడెవరండోయ్—ఎప్పుడూ చెప్పేరేకాదు!' అని

మిత్రబృందం నన్ను రెచ్చగొట్టారు, నాకు మనసులో ఉడుకుమోత్తనం. పైకి చిరునవ్వు వొచ్చాయి. నవ్వకపోడం స్పోర్ట్ కాదు. నవ్వడం మానవత్వం కాదు. అలాటి సన్నివేశం అది.

కళని చూడగానే రామనాధం జ్ఞాపకాని కొస్తాడు. క్లుప్తంగా చెప్పాలంటే రామనాథం 'పూర్ ఫెలో.'

అతనూ నేనూ కలిసి కాకినాడ పి. ఆర్. కాలేజీలో నాలుగేళ్లు చదువుకున్నాం. అతనిది అమలాపురం, మాది గన్నవరం. ఎలా కలిసేమో చెప్పడం కష్టం; కాని, కలిసిన రోజునించీ ఒక్కటైపోయాం. 'హోటళ్ళకీ హాస్టళ్ళకీ డబ్బు తగలెయ్యొద్దు. మనం చక్కగా వండేసుకుందాం' అని అతనన్నప్పుడు నాకు చాల భయంవేసింది.

కాని, నేనుమాత్రం నాలుగేళ్ళల్లోనూ ఒక్క పూట కూడా వంట చెయ్యలేదు. అక్షరాలా నాలుగేళ్లూ అతనే స్వహస్తాలతో వండిపెట్టాడు.... .... ఎప్పుడేనా ప్రాక్టికల్ క్లాసుకి పొద్దున్నే ఏడింటికి అతను కాలేజీకి వెళ్ళిపోతే టిఫిన్ తినడానికి హోటల్‌కి వెళితే అయ్యాయ చెట్నీ తినడానికి ఏవుపొచ్చేది, సెలవులకి పదిహేనురోజులు ఇంటికొచ్చేసి తల్లి చేతివంట తింటున్నాకూడా రామనాధం వంటకోసం నాలుక వాచిపోయి ఉండేది; అంత చక్కగా రుచికరంగా చేసేవాడు.

స్టూడెంట్స్ వండుకుంటే ఏముంటుంది మహా, వేపుడు ముక్కలూ ఉడికీ ఉడకని అన్నమేకదా అనుకుంటున్నారేమో— మేం ఉండేది మల్లాదివారి దేవిడీలో. మా రామనాథం రుబ్బు రాయీ, సన్నికల్లూ మూడు రకాల నూరుడురాళ్ళు అన్నీ సరాసరి రూమ్‌లోకి రవాణా చేయించాడు. ఉల్లి, మెంతి, మసాలా, పచ్చికారం పెట్టిన కూరలు—వేపుడు, కాల్చుడు, ఉడకబెట్టిన, నానేసిన పచ్చళ్ళు—దోసకాయ, నిమ్మకాయ, దబ్బకాయ, టొమేటోలాంటి టెంపరరీ ఊరగాయలు—రసాలు, సాంబార్లు, పులుసులు—పాయసాలు, పరమాన్నాలు, చిత్రాన్నాలు—అన్నీ చేసేవాడు ఆదివారం వస్తే ఛస్తే ఎక్కడికీ కదిలేవాడు కాదు; కదల్నిచ్చేవాడుగాదు. సన్‌డే మనకి ఫన్‌డే; కుకింగ్ ఎక్స్‌పెరిమెంట్స్ చేద్దాం, అంటూ ఏదో ఓ స్పెషల్ తయారుచేసేవాడు; రుచిగావున్నా చెయ్యడాని కాలస్యం అయ్యేకూర ఏదో ఆవేళ చేసేవాడు. ఆదివారం మా రూమ్‌కి రాగలగెస్టుదే అదృష్టం.

అతనికి వంటరావడమే అతని తప్పుగా పరిణమించింది. అతను చేసినవి తినేసి, మెచ్చుకున్నట్టే మెచ్చుకొని, ఆ ధోరణిలోనే అతన్ని హేళన చేసేవారు, చాలామంది.

అతని పాక పాండిత్యం విజృంభించడానికి కారణం అప్పటి ఇంగ్లీషు చీఫ్‌లెక్చరర్‌గారు. ఆయన చేతుల్లో వొక స్కాలర్‌షిప్ వుండేది, అది తన కిప్పించమని అడగడానికి వోరోజు పొద్దుటే వెళ్ళేడు రామనాథం. అతను వెళ్ళేసరికి ఆయన చాలా కంగారుగా ఉన్నారట; ఎవరేనా స్టూడెంట్ కనిపిస్తే చాలునన్నట్టు దిక్కులు చూస్తున్నారట.

'ఏ ఇయర్ అబ్బాయీ నువ్వు?— ఫస్టియరా?— స్కాలర్‌షిప్ కోసం వచ్చావా?— సరే, మంచిది; చూద్దాంగానీ, నీకీవూళ్ళో ఎవర్నేనా వంట బ్రాహ్మణ్ణి తెలిస్తే కొంచెం పిల్చుకురా నాయనా— ఇంట్లో ఇవాళ తద్దినం; పొద్దుటేచి ఇంట్లో ఆవిడ అవతల కూచుంది; సాయం వస్తానన్న చుట్టపు ఆవిడకి మైలట!' అన్నారట ఆయన.

'సర్లెండి; కాని ఎన్ని విస్తళ్ళు లేస్తాయండి?'

'దానికేముందిలేవోయ్, ఇప్పుడు విస్తళ్ళనిబట్టి రేటు మాట్లాడుకొందుకు టైమ్‌లేదు. పది రూపాయలైనాసరే, ఇచ్చేస్తాను. వెళ్ళి ఎవణ్ణో ఒకణ్ణి అర్జంటుగా లాక్కురా'

'అదెంతపనండి! ఓ పాతికమంది లోపలైతే, తమరి కభ్యంతరం లేకపోతే నేనే లాగించేస్తానండి' అన్నారట యితను.

'ఆఁ ఏమన్నావ్? నువ్వా? నిండా పద్దెనిమిదేళ్ళులేని బొట్టికాయివి!' అని ఆశ్చర్యపడ్డారట ఆయన. ఎక్కడా ఏమీ అభాసుకాకుండా పితృకార్యం ఒడ్డెక్కిపోయేసరికి ఆయన మళ్ళీ ఆశ్చర్యపడ్డారట.

కాలేజీకిరాక, ఇంటర్వెల్ సమయానికి ఇంటికీ అఘోరించక పొద్దున్నగా వెళ్ళినవాడు ఏమైపోయాడో అని విచారించుకుంటూ ఇంగ్లీష్ చీఫ్‌గారింటికి వెళితే, అక్కడ గావంచా కట్టుకొని ఆఖరు వాయ గార్లు వేస్తున్నాడు, రామనాథం.

ఆ రోజున నా భోజనం కూడా అక్కడే.

* * *

సెకండియర్ చదువుతూ ఉండగా కార్తీక మాసంలో వుప్పాడకి వన

భోజనానికెళ్ళేం. లెక్కల సెక్షన్లు రెండూ కలిసి మేం నూట పదహారు మంది అబ్బాయిలూ, నలభై ఇద్దరు అమ్మాయిలూ. తెలుగు లెక్చరర్‌గారూ సంస్కృతం మేష్టారూ పెద్దలు. ఆ ఏడాది కార్తీక పున్నమి సోమవారం పడింది. పిక్నిక్‌డే అని సెలవిప్పించేశారు. మొత్తం కాలేజీ అందరూ పిక్నిక్స్‌కి వెళ్ళిపోయారు. కోటిపల్లి వెళ్ళినవాళ్ళూ, అంతర్వేది వెళ్ళినవాళ్ళూ, ముక్తేశ్వరం వెళ్ళిన వాళ్ళూ.

సామాన్లూ, వంటబ్రాహ్మలూ, ఇద్దరు లేబరేటరీ అటెండర్లూ ఓరోజు ముందుగానే వెళ్ళారు. మేం నాలుగు బస్సుల్లో సోంవారం వుదయం అయిదింటికి కాకినాడ్లో బయల్దేరి, సరాసరి సముద్రపొడ్డుకెళ్ళి- స్నానాలుచేసి- నిక్కి-నీలిగి తొమ్మిదిన్నరకి తోటలో కొచ్చేసరికి, ఇంకేముంది! వంట బ్రాహ్మల్లో హెడ్డుని కాస్తా పాము కరిచేసిందట. అందరూ వనంలేదు భోజనాల్లేవంటూ కూర్చున్నారు మేష్టార్లిద్దరూ. అప్రదిష్టకి వెరచి మమ్మల్ని తీసుకొచ్చిన బస్సుల్లో ఓ దానిమీద అతన్నెక్కించి పిఠాపురం మిషనాసుపత్రికి వెళ్ళేరు; అక్కడ కుదరకపోతే పాముల నరసయ్య దగ్గిరికి వెళ్ళాలని వాళ్ళ వుద్దేశం.

అసలే వుషారంతా పాడైపోయింది; పైగా అసిస్టెంటు వంటాయన నేను ససేమిరా వండనన్నాడు. సీనియర్‌మీద భక్తేమో అనుకున్నాం. కాదుట వంట తనకి కొత్తట. అందులోనూ కాలేజీపిల్లలు కదా, ఏ మాత్రం బెడిసికొట్టినా పచ్చడికింద తన్నేస్తారని భయంట.

"అంతేకదా!" అన్నాడు రామనాథం. 'నీకేం భయంలేదు; నువ్వు పైపన్లు చూడు. నే నున్నాగా!' అంటూ పంచె బిగించాడు.

పదిహేను నిమిషాల్లో తలాకాస్త వుప్మా కాఫీ; మాకందరికీ పడేసి, కార్యక్రమంలో పడ్డాడు. ఆవేళ ఆడపిల్లలందరూ చేరి, పంక్తిలోకి అతను వెజిటబుల్ పలావు వడ్డించడానికొస్తే 'వంటొచ్చిన మొగాడికీ' అంటే 'జై' అంటూ నినాదాలు చేసేరు. రెండుసార్లు ఆశ్చర్యంలో మునిగిన రామనాథం మూడోసారి కళ్లా సద్దుకొని 'చదువొచ్చిన ఆడవాళ్ళకి' అని, 'జై' అనిపించి, అందర్నీ ఆనందంలో ఆహ్లాదంలో ముంచాడు.

* * *

మేం థర్డియర్ చదువుతుండగా కాలేజీలో ప్రవేశించింది కళ ఏమన్నానూ?—కరెక్ట్! ఆయేడు కాలేజీలో 'కళ' ప్రవేశించింది. అసలే చలాకీఅయిన

పిల్ల; అందులోనూ పి.ఆర్.కాలేజీ. మొగపిల్లల కళ్ళెప్పుడూ ఆమెమీదే వుండేవి నిస్సహాయంగా. కళకి ఎవర్నో ఒకర్ని ఏడిపించడం సరదా, అని త్వరలోనే బైట పడిపోయింది,

'అపూర్వశక్తులు' అని వొక వ్యాసం రాసింది కళ. ఆ ఏడాది కాలేజీలో స్వాతంత్ర్య దినోత్సవాలకి పోటీలుపెట్టి, పోటీలో నెగ్గిన కథల్తో, వ్యాసాల్తో, పాటల్తో, పద్యాల్తో ఒక మేగజైన్ అనుబంధం రిలీజ్ చేశారు. అంలో ప్రచురింపమని తెలుగు మాష్టారికి ఇచ్చింది కళ, ఆ వ్యాసాన్ని. మొగాళ్ళకి వంట తెలియడం ఓ అపూర్వ విషయం, అంటూ ఓ పేరా. రామనాథం వంట గురించి తను విన్న భోగట్టాలు రాస్తూ స్వయంగా చూడలేక పోయినందుకు తన దురదృష్టాన్ని నిందించుకుంటూ; ఆవిధంగా అతన్ని అభినందిస్తున్నానని వ్రాసింది. తెలుగు మేష్టారికి అందులో ఏదో వ్యంగ్యం గోచరించి. రామనాథాన్ని కేకేసి, ఇది చదివి ప్రచురించడం నీ కిష్టమేనా. కాకపోతే ప్రచురించను అన్నారు. రామనాథం తనకేమీ అభ్యంతరం లేదన్నాడు. అయితే తెలుగుమేష్టారు క్రిందని ఓ పేరా సమాధానంలాగా వ్రాస్తూ వంట విషయంలో మగ - ఆడ అనే తేడా సమాజం కుటుంబాలుగా సంస్కృతి పొందడంవల్ల, డ్యూటీలు పంపకాలయిపోడంవల్ల ఏర్పడ్డదనీ, మొట్టమొదట్నించీ కూడా మొగవాళ్ళే మంచి వంటవాళ్ళనీ, పురాణకాలంలో కూడా నలుడు, భీముడు అనే పురుషుల్నే పాక ప్రవీణులుగా ఉదహరించారుగాని. స్త్రీలుబాగా వండినట్టు ఎక్కడా నిదర్శనమేలేదనీ, నేటికీకూడా భోక్తలు అయిదారు మందికీ మించిపోయే సరికల్లా, స్త్రీలకన్నా పురుషులే విజయవంతమైన పాక ప్రవీణులుగా ప్రపంచం అంతా గుర్తిస్తున్నారనీ చర్చించి వ్రాసేరు.

అక్కణ్ణించి రామనాథం విషయంలో అబ్బాయిల్లోనూ, అమ్మాయిల్లోనూ కూడా ఒక చైతన్యవంతమైన చిలిపితనం చెలరేగింది, రామనాథానికి కెప్టెన్ కుక్ అని పేరుపెట్టారు. ఆడపిల్లల కామన్ రూమ్సులో నువ్వు వంటొచ్చిన మొగాణ్ని పెళ్ళాడవే, తీరిపోతుంది! అంటూఒకర్నొకరు హేళన చేసుకోసాగారు.

కళ అమ్మాయిల హాస్టల్లో చేరలేదు, బంధువు లెవరో కాకినాడ్లో ఉంటేను, వాళ్ళింట్లో వుండేది. వాళ్ళిల్లు మేం కాలేజీకి వెళ్ళే దార్లోనే.

ఓ నాడు మే మిద్దరం కాలేజీకి వెళుతూవుంటే, వాళ్ళిల్లు ఇంకా కాస్త

దూరం పుండనగానే కళ మా కెదురొచ్చి, 'చిన్న ఆపదలో పున్నాను. కాస్త సాయం చేస్తారా?' అని చాలా మర్యాదగా అడిగింది.

రామనాథం నా వేపు చూశాడు.

'ఆయన చెయ్యలేరండీ: మీరే—' అంది కళ,

ఇద్దరం ఇంట్లోకి ఆమె వెనకవెళ్ళాం. పొయ్యిమీద ఏదో గిన్నె ఆవిర్లు కక్కుతోంది. పక్కనే కత్తిపీట. సగం తరిగిన బీరకాయ ముక్కలూ. సగం నూరిన ఉల్లి, వేపిన కందిపప్పు—ఇలా ఏమిటేమిటో ఉన్నాయి.

'మా చుట్టాలు ఊరికెళ్ళారండీ. చుట్టుపట్ల తెలిసినవాళ్ళెవరూ లేరు. రెండురోజులై వండేసుకుంటున్నాను. తీరా ఇవాళ సగంలో—' అని సిగ్గు పడ్డది కళ. 'ఇందాకట్నుంచీ కమలా, సరోజా, పద్మ, రామలక్ష్మి ఎవరేనా వస్తారేమో అని చూస్తున్నానండి. ఎవ్వరూ రావల్లేదు. ఇంతట్లో దేవుళ్ళాగా కనిపించేరు మీరు— పొయ్యిమీద్ది ఏమైపోతుందోనని కంగారుపడి మిమ్మల్ని శ్రమ పెట్టవలసొచ్చిందండి—'

'ఓహో, అలాగా!' అన్నాడు రామనాథం. 'సరేనోయ్, రామదాసూ! నువ్వెళ్లు నేనొక అరగంటలో ఒచ్చేస్తాను" అన్నాడు.

'ప్చ్ ఎందుకులేవోయ్, లేనిపోని గొడవ! అ వుడికేది అన్నమల్లేవుంది; అయిదు నిమిషాల్లో దించేసి అట్లా బజారుకిపోయి ఏదైనా హోటల్నుంచి కాస్త కూరా చెట్నీ సాంబారూ పంపితే పోలా?' అన్నాను.

కాని అతను ఒప్పుకోలేదు,

'అప్పరాల్ ఇందులో ఏముందిలేవోయ్, కూరలు తరిగే వున్నాయి. పొయ్యి వేడిగా ఉంది. అన్నీ సిద్ధంగా ఉన్నాయి. అలా బజారుకి వెళితే మాత్రం అరగంట అవదా ఏమిటీ? ఆ అరగంటలో ఇక్కడే అయిపోతుందిగా. మళ్ళీ ఎందుకూ, సామాన్లు వేస్తు; నువ్వెళ్ళు: నేనొక అరగంటలో వొచ్చేస్తా' అన్నాడు.

'వెళ్ళిపోఅక్కర్లేదండి. కావాలంటే మీరు ఆయనా కూడా ఇక్కడే భోం చెయ్యొచ్చండి: నాకు అంచనా తెలియక కొంచెం బియ్యం ఎక్కువే పోసినట్టు న్నాను.' అంది కళ.

'థాంక్స్. మా భోజనాలయ్యాయి.!' అన్నాను నేను కొంచెం తీవ్రంగా

రామనాథం అప్పటికప్పుడే కాళ్ళు కడిగేసుకొని అన్నం గిన్నె మూత

తెరిచి గరిటె వేసి ఒక్కసారి కలిపాడు. అన్నంగిన్నె, గరిటె, సొయ్యి అతన్ని ఆకర్షించేస్తాయి అలా.

'కొంచెం ఎక్కువ పొయ్యడమేం ఖర్మ! బాగా అయిదారుమందికి సరి పడా పోసేడు. ఇంత అంచనా తెలియక పోడం నేనెక్కడా చూళ్ళేదు!' అన్నాడు రామనాథం నవ్వి.

'ఇంకేం, దించేసి ఓ మూల పడెయ్యి. చక్కగా మూడు రోజులూ సుష్టుగా భోంచేస్తుంది, అమ్మాయిగారు!' అన్నాను కసిగా ఇద్దరివేపూ చూస్తూ. చరాచరా నడిచి ఇవతలి కొచ్చేశాను.

సాయంత్రం రామనాథం చెప్పేడు—అంతా వట్టిదేట. ఐదుగురు అమ్మాయిలట, మొత్తం. మిగిలిన వాళ్ళంతా మేడమీదో ఎక్కడో వుండి వుంటారుట. తను వంట పూర్తిచేసి ఇవతలికొస్తూ వుంటే గలాగలా చప్పట్లు చేసేరుట. 'కంగ్రాచులేషన్స్ కళా! పందెం గెల్చేవు. భోజనాల పార్టీ నీదీ, సాయంత్రం సినిమా పార్టీ మాదీ, అసలింతకీ రుచెలావుందో చూద్దాంపదండే, నలభీమపాతం?' ఇలా అనడం, నవ్వుకోడం వినిపించిందట.

'ఏడుస్తూ కూచో, నీదే తప్పంతాను! నువ్వే వీధినపోయేది తెచ్చి వీపుకు రాసుకున్నావ్,' అన్నాను రామనాథం తెల్ల మొహం వేసేడు. 'సారీ రామనాథం! నాక్కోపం ఆగలేదు... వాళ్ళు .... డెవిల్స్. వాళ్ళ నెందుకు నమ్ముతావ్?' అన్నాను.

* * *

మేం ఫోర్తియర్ చదువుతూ వుండగా రామనాథానికి ఒక వుత్తరం వచ్చింది.

'డియర్ ఫ్రెండ్.

నేను మీ గురించి చాలా వినియున్నాను. మీ రంటే నాకు చాలా యిష్టము. మిమ్మల్ని పెండ్లి చేసుకోవాలని, మీ దగ్గర అనేక విషయములు నేర్చుకొనవలెనని వుండును. కాని, అడిగే టందుకు ధైర్యములేదు. మీరు మా వాళ్ళతో మాట్లాడినచో చాలా సంతోషించెదను. ఎక్కువ వ్రాయుటకు సిగ్గుగా యున్నది.

ఇట్లు,
రామప్రియ.

రెండురోజులు భోగట్టా చెయ్యగా తెలిసింది. రామప్రియ అనే అమ్మాయి ఫస్టు ఇయర్ చదువుతోందని. ఫిజిక్స్ లాబొరేటరీలో ఆ అమ్మాయి రికార్డూ తెలుగు ట్యూటర్‌గారి దగ్గిర ట్రాన్స్‌లేషన్ ఎక్సర్‌సైజు పుస్తకం తీయించి. రాత ఆ అమ్మాయిదేనని తెలుసుకున్నాం.

అప్పుడు వాళ్ళవాళ్ళనిగురించి భోగట్టా చేసేం.

వాళ్ళ నాన్నగారు రిటైర్డు టుబాకో ఇన్స్‌పెక్టరుట, వాళ్ళిల్లు జగన్నాధపురంలో, కరపపెళ్ళే దార్లో బస్సులోడ్డు ప్రక్కనేట.

ఉత్తరం వచ్చేక వరసగా పది పన్నెండు రోజులు రామప్రియ అనే ఆ అమ్మాయి కాలేజీకి రాలేదు.

'బహుశా ఈ ఉత్తరం అందేక తనకోసం వెతుకుతారని ఊహించి, కన బడ్డానికి సిగ్గుపడుతోందేమోలే!' అన్నాను.

'ఇంతకీ వాళ్ళింటికెళ్ళి మాట్లాడితే తప్పులేదుగా?, అన్నాడు,

'ఇంటికే వెళ్ళి మాట్లాడదాం. తనతో మాట్లాడమని ఆ అమ్మాయి రాయ లేదుగా రాసినా అది సమంజసంకాదు.... మరో కొన్నాళ్లు చూదాం. నీకు కన బడ్డానికి సిగ్గుపడి కాలేజి ఎన్నాళ్ళని మానేస్తుంది?—అమ్మాయిని చూడకుండా మాటలు జరపడం అనవసరం. ఆమెకు ఎంత నువ్వంటే ఇష్టమైతే మాత్రం నువ్వామెని చూడకుండా ఇష్టపడకుండా మాట్లాడ్డం దేనికి?—ఇంటి కెళితే చూడొచ్చనుకో. అయినా అక్కడి కెళ్ళి చూట్టం ఏ ఖర్మ! కాలేజీ లోనే నిజ సర్వాపం కనబడుతుంది. ఇంటిదగ్గర కంటేనూ,' అన్నాను.

రామనాథం వినలేదు. 'త్వరగా తేలిపోతే మంచిది. నా కిలా మేటర్స్ పెండింగ్ పెట్టడం ఇష్టం లేదు,

ఆ ఆదివారం ఉదయం సిటీ బస్ ఎక్కి, జగన్నాధపురం వెళ్ళేం. విష్ణ్వాలయం దగ్గరే దిగిపోయి నడుచుకుంటూ వెళ్ళేం. వాళ్ళిల్లు త్వరలోనే దొరికింది,

వరండాలో నిలబడి గట్టిగా 'ఏమండీ!' అని కేకేశాడు రామనాథం.

ఇరవై యేళ్ళబ్బాయి ఒకతను తలుపు తీసి యివతలి కొచ్చి 'ఎవరండీ?' అన్నాడు.

'నా పేరు రామనాథం. ఇతను రామదాసు. మేం ఫోర్తియర్ బి. ఏ. ఈ యింట్లో రామప్రియ అనే అమ్మాయుందా?'

'ఉంది........!' అన్నాడతను, 'ఉంటే?' అన్న ధోరణిలో.

'మీ రెవరు ?'

'నేను వాళ్ళన్నని....ఏం గావాలి మీకు?'

'ఇంకా పెద్ద వాళ్ళెవరూ లేరా?'

'లేరు. మా నాన్న బజారుకెళ్ళారు.'

'సరే, మేం మళ్ళీ వస్తాం. మీ నాన్నగారొస్తే, రామనాథంగారొచ్చేరని చెప్పండి. రామనాథం ఎవరంటే, రామప్రియని అడగమనండి; చెబుతుంది.... మీ రెప్పుడు కావాలంటే అప్పుడు కబురుచెయ్యొచ్చు. నా ఎడ్రస్ మీ సిస్టర్ దగ్గరుంది!'

లోపల్నుంచి నవ్వులు వినబడ్డాయి. అందరం అటు చూసేం. తెరిచివున్న తలుపులోంచి ఏం కనబడదు. పక్కనుంచి శబ్దాలు వస్తున్నాయి.

'కెప్టెన్‌కుక్ కనిపెట్టిన ప్రాంతం ఏదిరా.' అని ఓ అమ్మాయి అడుగుతోంది.

'జగన్నాథపురం!' అని సమాధానం.

'కుక్ జలసంధి ఎక్కడుందిరా?'

'వంటింటికీ గంజి కుండీకి మధ్య!' మళ్ళీ నవ్వులు.

'నోళ్ళు మూసుకోండిరా—ఏమిటా అల్లరి—ఇవతల పెద్ద మనుషులు నిలబడి మాట్లాడుతూ వుంటేను !'

ఇంతలో ఓ పెద్దాయన వీధిలోంచి వచ్చాడు. 'ఎవరయ్యా?' అంటూ మెట్లెక్కారు.

అప్పటికే రామనాథానికి కొంచెం కోపం వచ్చింది. కాని, అంతకుమించి ఎప్పుడూ రాదు.

'నా పేరు రామనాథం—' అని ప్రారంభించాడు.

లోపల్నుంచి సన్నగా 'వల్లకాట్లో రామనాథాయ !' అని వినిపించింది,

ఇవపైయేళ్ళద్బాయి చకచకా లోపలికెళ్ళి, ఎవర్నో ఠపీమని కొట్టడం, సన్నగా ఏడుపూ వినబడ్డాయి.

'సారీ సార్. ఇంత అల్లరిమూకని ఎలా భరిస్తున్నారో ! ఈ ఇంట్లో రామప్రియ అని ఓ అమ్మాయి—బహుశా మీ డాటర్ యేమో—నాకు, ఇదుగో ఈ లెటర్ రాసింది—'

పెద్దాయన పుత్తరం అందుకోబోయాడు. కాని, రామనాధం ఇవ్వలేదు. ఆయన మొదటినించే అంతా చదివేశాడు. కోపంతో, లోపలికి వెళ్ళి. 'చిన్నీ' అన్నాడు. చిన్ని అక్కడే వున్నట్టుంది. 'యేమిటే. ఆ రాతలూ ?' అని గద్దించాడు.

'మరేమోనే చిన్నక్క రాయనంటూంటే కూడా కళక్క రాయమంది నాన్నా. నీకేం భయంలేదు ఎవరూ ఏం అనరూ అని........'

'ఛీ నోర్ముయ్ ఇన్ని తెలిసిన దానివి ఆ రోజే ఎందుకు నాతో చెప్ప లేదు ?—మొహం చూడు ! సిగ్గులేదుటే ? అది రాయమందిట, నువ్వు రాశావుట ! అది ఉప్పుటేట్లో దూకమంటే దూకుతావుటే?— అని ఆయన ఇవతలికొచ్చాడు. 'ఆ పుత్తరం ఇటిస్తారా ?'

'ఇవ్వను'

'మీరు క్షమించాలి, పిల్లలు ఏదో; చిన్నతనం—'

'ఇవా చిన్నతనం ఆటలు?'

'క్షమించమంటున్నాగా!'

'క్షమిస్తారు!- ఇదే ఇంకెవరికన్నా రాస్తే -'

లోపల్నించి నవ్వులు. 'ఇంకెవరికన్నా రాస్తే -' వెక్కిరిస్తున్నారెవరో.

రామనాథం జబర్దస్తీగా లోపలికి వెళ్ళాడు. "ఎవరండీ ఆ ప్రాంప్టింగూ, తమాషా అంతా చేస్తున్నది?-ఓహో తమరా?-' అపూర్వశక్తులు వ్యాసం రాసినవారు మీరే కదూ?- మీ అపూర్వశక్తికి నానమస్కారాలు. మీ దర్శనం ఇక్కడ లభించడం అపూర్వం....

"మీకు నాకన్నా ఎక్కువ డబ్బు వుందికాబోలు; అంతమాత్రాన మాలాంటి వాళ్ళతో ఇలా ఆటలాడ్డం అంత మంచిదిగాదు. ఈ ఆటలో ఎల్లప్పుడూ మీరే గెలుస్తూ ఉంటారని భ్రమ పడకండి, నేను తల్చుకుంటే మీకు అపకారం చెయ్యలేక పోను!

"నాకు వంట చేతగావడం మీకంత అపహాస్యంగా వుందా? ఈ దేశం వాళ్ళు రోజుకు రోజూ మరీ ఇంత మూర్ఖులయి పోడం శోచనీయం. అన్ని దేశాలవాళ్ళతో సమంగా చదువుకుంటున్నామని సంబర పడిపోతున్నావా అమ్మడూ!- అయితే మరి చదువులో జ్ఞానం నీ కంట లేదేం?

"వంటొచ్చిన మగాడైతే ఆడ లక్షణాలుంటాయనుకున్నావా? ఆడవాళ్ళ

హార్మోనులతో పుట్టాననుకున్నావా?- అదొక కళ! పేటకి మాత్రం కళకాదు!- నిజమైన కళ! అరవై నాలుగు కళలకీ అవకాశం ఇచ్చేది ఆహారం. దాని క్కారణం వంట అనే కళ! దానికివ్వవలసిన గౌరవం యివ్వడం మానేసి, అదొక చాకిరీకింద హీనపర్చేసిన ఈ దేశస్తులదీ తప్పు! రోజుకు రెండు రూపాయలు పారేస్తే చేతకాకపోయినా ఒప్పేనంటూ బయలుదేరి రుచులూ అభిరుచులూ పాడుచేసే ప్రొఫెషనల్నని కొనుక్కునే మీ పెద్దల్దితప్పు. నిన్నని ప్రయోజనం లేదు!

'కాని, ఒకదానికొకటి కలిపి యిలా మనుష్యులతో వినోదాలాడితే కొంచెం ప్రమాదం ఉంటుంది, జాగర్త!'

ఈసలాగా ఇవతలి కొచ్చాడు రామనాథం, "మీ పెర్మిషన్ లేకుండా మీ ఇంట్లోకి వెళ్ళినందుకు క్షమించండి........ఇక్కడ మీరు చెబితే వినేదీ, పట్టించుకొనేదీ ఎవరూ లేరని స్పష్టం అయింది కదా; అందుచేత నేనే చెబుదామని వెళ్ళాను." అని ఆ పెద్దాయనతో చెప్పేసి గబగబా మెట్లుదిగి వెళ్ళాడు.

2

నెల్లాళ్ళయింది.

నాలుగు రోజులు ఇక్కడే వుండి, కోర్టుపని కాగానే రోజూ మిగిలిన టైమ్ నాతోనే కులాసాగా గడిపిన బాలాజీ, వెళ్ళిపోతూ, అదీ; రైలుకి గంట కొట్టేశాక ఎత్తాడు రామనాథం సంగతి. "అన్నట్టు మొన్నీమధ్య రామనాథం కనిపించాడోయ్" అన్నాడు.

"అరెరె! ఎక్కడున్నాడు?- ఏం చేస్తున్నాడు?" అన్నాను కంగారుగా.

బాలాజీ పకాపకా నవ్వేసి "ఎక్కడున్నాడో నాకు తెలీదు గాని ఏం చేస్తున్నాడో మాత్రం తెలుసు!" అన్నాడు.

నేను ప్రశ్నార్థకంగా చూసేను.

...."ఇంకేమిటి చేస్తాడు, వాడిబొంద! ఎక్కడో వంట చేస్తూవుండి వుంటాడు!" అని మళ్ళీ వేళాకోళంగా నవ్వాడు బాలాజీ.

నాకు షాక్ తగిలింది. పాపం రామనాథం! దురదృష్టవంతుడు. ఏదీ నిలకడగా చెయ్యలేని మనిషి అయిపోయాడేమో. ఎప్పుడూ నవ్వేస్తూ, నవ్వుల

పాలై పోతూ అందులోనే వొక పట్టుదల పెంచుకొని హఠాత్తుగా నలుగురి నోళ్ళ లోనూ పెద్దవాడై పోతాడు. బి. ఏ. ప్యాసయినాక ఆర్నెల్లలో అయిదు ఉద్యోగాలు మారాడు.

వాణ్ణి సక్రమంగా, వాడూ వొక మనిషికింద ఎవరూ జ్ఞాపకం పెట్టుకోరా? ఎక్కడున్నాడో, ఏం చేస్తున్నాడో !

గార్డు విజిల్ వేసేడు. రైలుకి ఎవర్నైనా దిగబెట్టడానికి వెళితే-ఆనందంలో వున్నా ఆవేదనలోవున్నా ఇదిమాత్రం తప్పక వినబడుతుంది....

"సరే, నే వెళ్ళొస్తానోయ్—మా లాయరుగారి దగ్గరికి మరోసారి వెళ్ళి- ఒక లెటర్ రాయిస్తావుకదూ!" అన్నాడు బాలాజీ.

"ఆఁ ఆఁ, ష్యూర్. నువ్వు లెటర్స్ రాస్తూవుండు" అని చెయ్యెత్తాను, టాటా చూపిస్తూ.

ఇంక లాయరూ లేదు, డాక్టరూ లేదు. నా మనస్సు మళ్ళీ రామనాథం జ్ఞాపకాల్తో నిండిపోసాగింది. వాడా దిక్కుమాలిన పాకశాస్త్రం మరిచిపోతే బాగుణ్ను. లేకపోతే ప్రతీ చవటా, మగా ఆడా వాణ్ని వంటవాడికిందే గుర్తు పెట్టుకోడమా! అ మాట వాడితో "నేనేం ఎవరి వంటయినా పాడు చేసేనా? చాతనయితే నే చేసినట్లు చెయ్యమను! అందరూ అన్నిపన్లూ చేస్తున్నారుకారూ? మెకానిక్సు, ఫిట్టర్సు, గుమాస్తా—అందర్నీ మేకుల పురుగులు, పుస్తకాల పురుగులూ అంటున్నారా?"—ఇలా అంటూపోతాడు. ఎవరింటికేనా భోజనా నికి వెళితే "ఈ అవకూర సరిగ్గా కుదరలేదండీ. ఇంకొంచెం ఉడికాక పొయ్యి వలసింది", అనీ, లేకపోతే 'ఈ పులిహోరలో పులుసు పచ్చివాసన వేస్తోంది. కొంచెం వెచ్చగిల్లించి తగల్నిస్తె ఇంకా మజాగా ఉండేది—' అనో సలహా లివ్వడమే. ఆడవాళ్ళూ వాళ్ళ మొగవాళ్ళూ ఆశ్చర్యపడ్డట్టు నటించడం, హేళనగా నవ్వుకోడం, 'నా కొచ్చిన శాస్త్రం మరిచిపోడం ఎందుకు? నాకురాని విద్యలు నేర్చుకోడం ఎందుకు?— నాకెవరూ ఉద్యోగాలు చూసిపెట్టక్కర్లేదు. కాస్త పెట్టుబడి పెట్టండి. ఫస్టు క్లాసయిన హోటలుపెట్టి చూపిస్తాను నాతడాఖా' కాని వాడికి తెలిసిన వంట హోటలు వంట కాదని వాడికి తెలియదు.

ప్లాట్ఫారం టికెట్ యిచ్చేసి బైటపడుతూఉంటే 'ఏమండోయ్— కులాసా?' అని మృదువైన పలకరింపు వినబడింది. పక్కకి తిరిగి చూశాను.... ....

'నమస్కారం రమాదేవిగారూ!.... ఏమిటి ఎవర్నైనా దిగబెట్టడాని కొచ్చారా?'

రమాదేవి పెంకెతనంగా నవ్వింది. 'దిగబెట్టడానిక్కాదు బాబూ, సాగనంపడానికి! ఇరవై రోజులైంది. మా అన్నయ్య తోడల్లుడు; కొత్తగా పెళ్ళయిందిగా, పెళ్ళాన్ని తీసుకు చక్కా వొచ్చాడు. హైదరాబాద్ చూడ్డానికని. మా ఒదినగారు ఊళ్ళోలేకపోయినా మాకు తప్పిందిగాదు. వర్షాల, ధర్మమా అనీ గవర్నమెంట్ హాలీడేస్ అనీ మొత్తం ఇరవై రోజులు తీసుకుంది, ఘటాలు కదిలేసరికీ'— మన్లో మనమాట సుమండీ— మళ్ళీ మా అన్నయ్యతోగాని ఒదినలోగాని అనేరు!'

'థాంక్స్!'

'అదేమిటండోయ్—?'

'అంతేగా మరి!— మీరు మీ అన్నయ్యతోనూ ఒదినతోనూ చెప్పలేని వొకానొక మాట చెప్పేటందుకు నన్ను సెలక్ట్ చేసుకున్నందుకు!'

రమాదేవి నవ్వింది.

"అబ్బా. ఏం చుట్టాలోకాని పర్ఫెక్ట్ బోర్‌డమ్. ఎన్నాళ్ళు తిని వెళ్ళిపోయినా పర్వాలేదుగాని— ప్రసంగాలు?— గవర్నమెంటు పనీ. సైట్ సీయింగూ ప్రోగ్రాం వేసుకొని ఆయనగారు ఒచ్చేడు. ఆ కాలక్షేపం సరిపోక మధ్య నా గొడవ ఒకటీ, ఆయనకి'— గడియకోసారి నా స్కూల్ గురించి జీతం సంగతీ అడుగుతాడు. భోంచేస్తున్నంతసేపూ నా వంట మెచ్చుకోడంతో సరిపోతుంది— లేకపోతే ఆయనగారి నూలీమేరీడ్ వైఫ్‌గార్ని వండమంటానని భయం కాబోలు. ఇంక టైమ్ దొరికితే చాలు; నా మేరేజ్ సంగతి ఆయనకో సైడ్ బిజినెస్‌లా అయికూచుంది!"

"మీరలా ఆగ్రహించడం నాకు చాలా సంతోషంగా వుంది." అన్నాను నేనూ పెంకెతనంగానే నవ్వుతూ.

"అదేమిటి, మళ్ళీను?"

"అంటే మరేమీలేదు.... మీకు పెళ్ళి కాలేదన్న విషయాన్ని లోకులు గుర్తిస్తున్నారని మీరు తెలుసుకోడం, వాళ్ళు మీ పెళ్ళి ప్రసక్తి తేవడాన్ని మీరు మృదువుగా ఖండించడం—ఇలాంటివి వుండే, ప్రస్తుతం మీరు పెళ్ళికి చాలా సుముఖంగా వున్నారన్న విషయాన్ని తెలియజేస్తాయి— పదిహేను పదహారేళ్ళ

అమ్మాయిని, ఏమే బావని పెళ్ళాడతావుటే అంటే; "ఫో నాన్నా!" అంటుంది చూసేరూ, అలా లేవూ మీ మాటలు?"

"—సరిపోయింది, సజ్జు!..."

"పోనీలెండి; మీకు లోపల ఆనందం, పైకి ఆగ్రహం తెప్పించే విషయం మాట్లాడ్డం నాకు క్షేమం కాదు...ఇంటికేనా?"

"ఆఁ'— ఒకసారి మీరూ రాకూడదూ?"

వెళ్ళొచ్చు, కాని, వెళితే నరసింహం ఒదిలిపెట్టడు. అతని కిప్పుడు ఈ వయసు పెరిగిన కన్య వివాహసమస్య చాలా బాధాకరంగావుంది. అందులో దింపుతాడు నన్ను. ఏవేనా సంబంధాలు చూస్తున్నావా అంటాడు. లేకపోతే ఫలానా సంబంధం ఎలావుంది. నీ అభిప్రాయ మేమిటి, అంటూ వివరాలు ఏకరువు పెడతాడు.

బస్సెక్కాం.

"చిన్నప్పుడు పెళ్ళి చేసేస్తే బాగుండిపోను" అంటాడు నరసింహం. "ఎందుకు చేసేపుకావూ" అంటే అప్పుడలా అయిపోయిం దంటాడు. పది హేనేళ్ళకి స్కూలు ఫైనల్ ప్యాసై. ఇతను మొట్టమొదటి సంబంధం తెచ్చిన నాడు— "నాకు పెళ్ళొద్దన్నయ్యా, నే చదువుకుంటా" నన్న చెల్లి మాటలు ఎంతో యింపుగా వినిపించివుంటాయి. అప్పుడైతే డబ్బో, చదువో, అందమో, గుణమో ఏదో చూసి తృప్తిపడి అయిందనిపించేసేవాడు... ఏడెనిమిదేళ్ళు గడిచిపోయాయి. ఇప్పుడు రమాదేవి గ్రాడ్యుయేట్ అయి, రివిన్యూ డిపార్టు మెంట్లో టైపిస్టుగా, గుమాస్తాగా రెండేళ్ళు పనిచేసి. బియ్యీడీ అయి, టీచర్‌గా చేస్తోంది. ఇపుడు చూడబోయే వరుడిలో గుణం కనబడాలి. అందం కనబడాలి, చదువు కనబడాలి. డబ్బుకూడా వీలయినంతగా కనబడాలి. ప్రూడెన్స్ అనే ముసుగు వెనక చంపుకోలేనన్ని కోరికలు వుంటాయి— నిజమే. అప్పుడు పెళ్ళి చేసేస్తే ఆకారం, సంస్కారం, భాషా, భావాలు ఏవీ యిప్పుడామెలో ఉన్నట్లు వుండకపోవచ్చును. కాని. అలా ఆలోచిస్తూ కూచోడం సంప్రదాయం కాదు.

నే ననుకున్నట్టుగానే నరసింహం, ఒక పేపర్లో ఎడ్వర్టైజ్‌మెంట్ కి, ఎర్రసిరాతో చుట్టూ బోర్డర్ గీసి— రమ కోసం— అని వ్రాశాడు. కుశల ప్రశ్నలు అయ్యీ అవగానే "ఇదిచూడు—" అంటూ నా కందించాడు.

"ఇది మీ కోసంట, మీరే చదవండి" అని రమాదేవి కిచ్చాను.

"ఐతే పైకి చదువు. అతనూ వింటాడు" అన్నాడు నరసింహం,

రమాదేవి చదవసాగింది "కావలెను—"

"గవర్నమెంట్ ఆఫ్ ఇండియాలో ఒక ఉన్నత పదవిలోవున్న ఒక ఆంధ్ర బ్రాహ్మణ యువకునికి వధువు కావలెను. వధువు భారతదేశంలో ఏ రాష్ట్రానికి చెందినా యిబ్బందిలేదు. తగు మాత్రం అందంగావుంటే చాలు.

"కాని వధువుకు ఇరవైయేళ్ళు దాటి వుండాలి. ఇంగ్లీషు, హిందీ, తెలుగు- ఈ మూడు భాషల్లో ఏదో ఒకటి ధారాళంగా మాట్లాడ్డం రావాలి. ముఖ్యమైన అర్హత మరిన్నీ ఏమిటంటే, వధువుకు ఆంధ్ర బ్రాహ్మణ భోజనం బాగా అవగతమై, అది తయారు చెయ్యడం క్షుణ్ణంగా తెలిసుండాలి. ఈ ఆఖరు విషయంలో ఏ మాత్రం వెసులుబాటూ కుదరదు. పరీక్షపెట్టే హక్కును వరుడు పొంది వున్నాడు. పరీక్ష అవమానం అని భావించని కన్యలే ఈ ప్రకటనకి జవాబివ్వడం మంచిది....'

రమాదేవి పేపరు నేలకేసి కొట్టి 'ఎవడో 'పిచ్చివెధవలాగున్నాడు!' అంది.

నరసింహం విచారంగా మొహంపెట్టి 'నువ్వు పెద్ద పెసిమిస్టువి రమా' అన్నాడు.

'ఎక్స్‌క్యూజ్మీ—' అన్నాను నేను. 'మీ పెళ్ళి విషయంలో మళ్ళీ జోక్యం చేసుకుంటున్నాను—ఇందులో అసందర్భం ఏముందండి?'

'అసందర్భానికేముంది?—భారతదేశం మొత్తంమీద ఎందరు యిరవై యేళ్ళు దాటిన పెళ్ళికూతుళ్ళున్నారో తెలుసుకుందికి పేపర్లో వేసినట్టుందిగాని- నిజంగా వధువు కావలసి వేసిన ప్రకటనా ఇది? దీంట్లో పెట్టిన క్వాలిఫికేషన్సు ఇండియాలో అందరికీ సరిపోతాయి!' రమాదేవి.

'ఆన్ది కాంట్రరీ—ఈ ప్రకటనలో స్కోప్ ఆంధ్ర బ్రాహ్మణ అమ్మాయిలకే పరిమితం అయివుందని నా నమ్మకం.' అన్నాడు నరసింహం. 'నువ్వు చెప్పినట్టు ఏ పార్శీ అమ్మాయో సింధీ అమ్మాయో ఎప్లయ్ చేసిందను కుందాం. ఆవిడకి ఇంగ్లీషు, హిందీ మాట్లాడ్డం ఒచ్చే అనుకో—అయితే ఆంధ్ర బ్రాహ్మణ భోజనం మాటేమిటి?'

'బాగా చెప్పావ్'—ఇంటర్వ్యూలో కూడ ఇప్పుడూ ఆ పనే చేస్తూ
పెట్టో, ములక్కాడలు ఆవాపిండీ పెట్టో కూరవండమం... కమించేను.......
కుంటూ.

'అతను పెట్టే పరీక్ష అలాగే వుంటుందంటారా?' అంది రమాదే.

'అలాగే వుండొచ్చు; ఇంచుమించు....లేకపోతే ఓ థియరీ పేపెర్ని ముందుగా ఇస్తాడో' అన్నాను....నాకూ నవ్వొచ్చేస్తోంది. ఆ సబ్జక్టే అలాటిదా?

'నన్ను అడిగితే అది మంచి పద్ధతేనంటాను—' అన్నాడు నరసింహం. 'మీ అమ్మాయికి పాటొచ్చునన్నారూ?—ఏదీ ఓసారి అమ్మాయిని అలా నడవమనండీ, చూద్దాం! అనే కుంటి వెధవ ప్రశ్నలు వేసే వాళ్ళకంటే ఇదెంతో దర్జాగా వుంది!' అన్నాడు నరసింహం.

'అబ్బబ్బా! మీ ఇద్దరూ బుర్రకథట్రూప్ వాళ్ళలాగా నన్ను ఊదరగొట్టేస్తున్నారు;'

'నిన్ను ఊదర కొట్టాలని కాదు రమా. అలా డిస్కస్ చేస్తుంటే పాయింట్లు ఒస్తాయి—ఇంక అన్నిటికీ మించి, వయస్సు ఇరవై దాటాలన్నాడు. తల్లీ దండ్రీ బంధువులూ అంతా వున్న పిల్లలకైతే శ్రమపడీ భ్రమపడీ తగిన సంబంధం అయినా కాకపోయినా తగిన వయస్సనిపించే యీడులో మూడు ముళ్ళు వేయించేస్తున్నారు. ఇరవై దాటినవాళ్ళు అరుదే.'

'ఆ విషయం మాత్రం నేనొప్పుకోను. ఇరవై దాటినా పెళ్ళి కానివాళ్ళు కోకొల్లలు! వీధికి ముగ్గురేసి వుంటారు! కట్న పిశాచి మహత్యం ఏమని చెప్పను!'

'సరే సరే—అందులోకి వెళ్ళొద్దు మనం. అదిప్పుడు తేలదు....ఉన్న పళంగా నువ్వు దీనికి ఎప్లయి చెయ్యడమే!'

'ఏమో ఆయన వంట పెట్టు చేస్తానంటే నా కేమిటో దిగులుగానే వుంది.'

నేను నవ్వాను 'ఇందాకే కదండీ, ఆయనెవరో. మీ వంటలు అద్భుతంగా ఉన్నాయంటూ రైలెక్కాడు!'

3

పదిహేను రోజులైంది.

ఆ రోజు నేను ఆఫీసుకి పోవాలని తొందర పడుతూవుంటే రమాదేవి వచ్చికూచుంది.

'మీతో పది నిమిషాలు మాట్లాడాలి. ఎక్కడికేనా వెళ్ళి ఆఫీస్‌కి లేటౌతానని ఫోన్ చేసిరండి' అంది.

'పది నిమిషాలే అయితే ఫోన్ చెయ్యనక్కర్లేదు.'

'ఓ అరగంట ఆలస్యం అయినా కావచ్చు.'

'అలా అయితే మీరు సాయంత్రం రావచ్చు' అన్నాను నవ్వుకుంటూ. 'పదండీ, రోడ్డుమీద నడుచుకుంటూ డిస్కస్ చేసుకుంటూ పోదాం. రహస్యానికి రోడ్డంతా భద్రమైన ప్రదేశం మరొకటి లేదు!'

'రహస్యం అని నేనన్నానా?'

'కాకపోతే మరీ మంచిదీ.'

'మీరిలా మాటకు మాట చెప్పుకుంటూ తాత్సారం చేస్తే అరగంట అవనూ అవుతుంది: నేను మాట్లాడబోయేది అలాగే వుండిపోతుంది. అదీగాక; అలా తొందరగా పంపులోంచి నీళ్ళుపడ్డట్టు మాటాడలేను సుమండీ. ప్లీజ్. వెళ్ళి ఫోను చేసిరండి.'

'సరే వెళ్తానుగాని సంగతేమిటో క్లుప్తంగా చెప్పండి సస్పెన్సు భరించలేక పోతున్నాను.

' ఏం లేదు. మీరు ఢిల్లీకి ఏదోఆఫీసు పనిమీదవెళ్తున్నార్టగా! నాకు యూనియన్ పబ్లిక్ సర్వీస్ కమీషన్ ఇరవై ఎనిమిదిన ఇంటర్‌వ్యూకి రమ్మని ఆర్డర్ పనిపేరు. మొన్నటి పెళ్ళి ఎడ్వర్‌టైజుమెంటాయన పదిహేను ఇరవై అయిదు తారీకున మధ్య హైదరాబాద్ వస్తున్నాను. ఆ తేదీల్లో ఊళ్ళో ఉంటారని భావిస్తున్నాను, అని వ్రాశాడు, అంచేత, ఈ ఇంటర్‌వ్యూ అయిపోయేదాకా మీ ఆఫీసు పని వాయిదా వెయ్యగలరేమో. అలా అయితే మీరు నేనూ కలసి ఢిల్లీ వెళ్ళొచ్చు. లేకపోతేమా అన్నయ్యని తీసుకువెళ్ళాలి— అని!'

'అబ్బ!—నిజంగా మీరన్నట్టు పంపులోంచి నీళ్ళు పడ్డట్టే మాట్లాడారండి.... ఉండండి ఫోన్ చేసి వొస్తాను.... ఆ కాయితాలు తీసి ఏదేనా మడతపేచీ వెయ్యడానికి వీలు ఉంటుందేమో చూద్దాం.'

పక్కవాటాలో డాక్టరుగారిఇంట్లో ఫోన్‌ఉంది. వాళ్ళ ఫోన్ అవసరం ఒచ్చినప్పుడుతప్ప వాళ్ళతో మాట్లాడం కుదరకుండా ఉందే అని వాళ్ళ ఫోన్

అవసరం వచ్చినప్పుడల్లా విచారిస్తూ వుంటాను. ఇప్పుడూ ఆ పనే చేస్తూ డబ్బాలో పదిహేను నయాపైసలు వేసి కార్యక్రమానికి ఉపక్రమించేను........ అయింది.

ప్రయాణం. అందులో గవర్నమెంట్ పని—వాయిదా వెయ్యడాని కేముంది, పెద్ద? డబ్బు ఎడ్వాన్సు కావాలని నోట్ రాస్తేసరి.—బిల్లు పాసై ఎకౌంటెంట్ జనరల్‌కి వెళ్ళి వచ్చేసరికి పదిహేనురోజులు కళ్ళు మూసుకుని .... గడిచి పోతాయి.... అనుకుంటూ తిరిగి వొచ్చాను. ద్వారం దగ్గిర్నుంచే 'చెప్పండి.' ఇంటూ లోపలికి అడుగుపెట్టాను.

ఆశ్చర్యం!— లోపల రామనాథం కూచుని ఉన్నాడు!!! రమాదేవి అతన్ని చూసి లోపలికెళ్ళి నట్టుంది. టీపాయ్‌మీద ఆమె వొదిలివెళ్ళిన పెన్నూ, పెన్సిలు పరీక్షిస్తున్నాడు రామనాథం.

'హల్లో! ఎన్నాళ్ళ కెన్నాళ్ళ కెన్నాళ్ళకి! ఏమి టిలా సడెన్‌గా ఊడి పడ్డావు, మేఘంలేని మెరుపులాగ!!.... ఉత్తరమేనా రాయకూడదా, ఫలానాచోట ఉన్నానని ఫలానాచోట పనిచేస్తున్నానని?' అన్నాను.

రామనాథం తీరుబాటుగా ఊపిరిపీల్చుకుని '—పొద్దుట జి.టి.లో వచ్చాను. పదింటివరకూ కూచుని, మీ ఆఫీసుకి ఫోన్ చేసేను. వాళ్ల యీ ఎడ్రస్ చెప్పేరు. మళ్ళీ ఆఫీసుకి పారిపోతావేమో అని టాక్సీ వేసుకుచ కా వచ్చాను!' అన్నాడు.

రమాదేవి వెనుక ద్వారం దగ్గిర అవుపడింది. 'నే వెళ్ళిరానా రామ దాసుగారూ? సాయంత్రం మా యింటివేపొస్తారా?'

'ఓ యస్.—కాని. ఇదుగో ఇతను మా ఫ్రెండ్, రామనాథం.... ఎక్కడ్రా ఉంటం?'

'ఢిల్లీ!'

'ఢిల్లీలో ఉంటున్నాట్టండి.... ఈవిడ రమాదేవిగారోయ్. బి. ఏ.. బి. ఇ.డి టీచర్‌గా వుంటున్నారు. మా ఫ్రెండ్ నరిసింహం సిస్టరు. పైగా మాకు వేలువిడిచిన పింతల్లి కూతురుకూడాను—ఢిల్లీలోనే ఈవిడక్కూడా త్వరలో ఓ వుద్యోగం అయ్యేటట్టుంది. ఈ నెలాఖర్ని ఇంటర్‌వ్యూ వుందిట.'

'ఓ హో, అలాగా!' అని నమస్కారం చేసేడు రామనాథం. 'ఢిల్లీలో బిగ్ విగ్స్‌ని చాలామంది నెరుగుదునండీ. నా వల్ల ఏదైనా సాయముంటే చెప్పండి. తప్పకుండా చేస్తాను!—ఎప్పుడు ప్రయాణం?'

రమాదేవి కృతజ్ఞతతో నవ్వింది. 'మెనీ థాంక్స్— ప్రయాణం సంగతే ఇంకా డిసైడ్ కాలేదండీ. ఈయనక్కూడా ఏదో ఆఫీసుపనుందట ఢిల్లీలో ఆయన్తో కలిసి వెళదామనుకుంటున్నాను. ఇంతకీ ఇంటర్వ్యూ నెలాఖర్నే లెండి' అంది.

'నేనూ ఇరవై వాటాకే బైల్దేరుతున్నాను. అంతా కలిసే పోవచ్చు.'

'ఔనుగాని, ఎందులో వున్నావు ప్రస్తుతం? ఆ మధ్య రైల్వేలో వున్నా వన్నారు.'

'ఆ రైల్వే ఉద్యోగం అంతా బోగస్' అన్నాడు రామనాథం....'—కేటరింగ్ మేనేజర్స్ కావాలంటే ఎప్లయ్ చేసి. వెళ్ళాను నీకుతెలుసుగా, నాకుకుకింగ్ మీదే ఇంటరెస్ట్. రైల్వే కేటరింగ్!- వెధవది, కత్తిచెయ్యండే లాభాలు రావను కునే ఘటాలు!- ఆఫ్‌కోర్స్: జీతం నాలుగువందల ఎనభై యిచ్చేవారనుకో రెండేళ్ళు చేసేసరికి మొహం మొత్తింది-అయినా ఓ సంగతి ఒప్పుకోవాలి: నేను విడిచి పెట్టకుండా రెండేళ్ళపాటు చెయ్యగలిగిన మొదటి ఉద్యోగం, అది!-'

'మరి ఇప్పుడో?,

'ఇప్పుడు ఢిల్లీలో అశోకా హోటల్ లేదూ. గవర్నమెంటాఫ్ ఇండియాది!— దాంట్లో వెజిటేరియన్ సెక్షన్‌కి హెడ్‌కుక్‌గా ఉంటున్నాను. ఎనిమిది వందలిస్తున్నారు, మొన్నే కన్‌ఫర్మ్‌చేసేరు. ......చిన్నప్పుడు అన్నిరకాల వంటలూ తెలుసుగదా అని మహా గర్వపడేవాణ్ణి. కాని మాంసాహారశాఖని నిర్లక్ష్యం చేసేనని తెలియలేదు. అసలు కాంప్లికేటెడ్ తింగ్స్ అన్నీ అందులోనే ఉన్నాయి, పైగా ఈ అశోకా హోటల్‌కి విదేశాలనించొచ్చే అతిధులెక్కువ. వాళ్ళంతా మాంసాహారులే. అంచేత ఆ సెక్షన్ హెడ్డే మొత్తం హోటల్ హెడ్ కింద పరిగణింపబడతాడు. అతని జీతం కూడా ఎక్కువే—నాది ఎనిమిది వందలనించి పదహారు వందలవరకు. అతనిది వెయ్యినించి పద్దెనిమిదివందల వరకూను!'

నేనూ రమాదేవీ నోళ్ళు తెరుచుకొని వింటున్నాం.

'—అయితే అక్కడ చేసేది వెజిటేరియన్-అంటే వంకాయకూరా బెంతకాయ వేపుడూ అనుకుంటున్నావేమిటి!—కస్టర్డ్ పుడ్డింగ్, కార్న్ పుడ్డింగు— జెల్లీలూ అవీ యూజ్ చేసి—అంతా అదోకరకం, కన్‌ఫ్యూషన్!: ఇంటికొచ్చి ములక్కాడల చారు చెయ్యడం మరిచిపోయి పప్పులో కాలెయ్యడం!—'

'ఏదయితే సెం, పంచేకదా! మొత్తానికి పట్టిన పంతం మానేవుగాదు!" అన్నాను, ఆనందంలో కొట్టుకుపోతూ.

'—మరేం చెయ్యమంటావు? మీ అందర్లాగా నేను ఏక్సిడెంటల్‌గా ఓ డిగ్రీ సంపాదించినా, దాంట్లోనే సేల్సుటాక్స్ ఆఫీసర్ పనీ, టుబాకో ఇనస్పెక్టర్ పనీ, హోండ్లూమ్ ఇన్‌స్పెక్టరు పనీ చేసే తెలివుందని నాకెప్పుడూ అనిపించేది గాదు—చదువులో చదివిందానికన్నా నాకు మొదట్నుంచీ ఒచ్చిన శాస్త్రం గొప్ప దని నా విశ్వాసం! ఇందులో బాగా కృషిచేసేను. ఇప్పటికి అయిదారు పుస్తకాలు రాశాను. 'ఇండియన్ స్టఫ్; అండ్ హౌ ఇటీజ్ కుక్డ్' అన్న పుస్తకం ఒకటి రాసేను. అందులో మన దేశవాళీ కాయగూరల్లోంచి ఎలాంటి పుడ్డింగ్సు తయారు చెయ్యొచ్చో వుదహరిస్తూ వివరించేను. దాన్ని ఒక అమెరికన్ పబ్లిషర్ పాతిక వేలకి కొనుక్కున్నాడు. ఆ పుస్తకం ఇండియాలో రిలీజ్ చెయ్యలేదింకాను— అమెరికన్స్ ఆ పుస్తకంలో సూత్రాల్ని రికగ్నైజ్ చేస్తే మన గోదారి కాలవ గట్లంటే కాదు; పొలాలన్నిట్లో కూడా వంకాయలు పండించినా సరే, పౌను రూపాయి చొప్పున పంపినాసరే, అమెరికన్ డిమాండ్ మీటవలేం....'

'పెళ్ళి చేసుకున్నావా?'

'ఏమిటి చేసుకోడం?— ఎంతసేపూ సినీమా పాటలు పాడుతాను; దేన్నులు చేస్తాను; అల్లికలూ, కుట్లూ, చదువూ సంధ్యా అంటారేగాని నాకు వంట బాగా ఒచ్చునన్న పిల్ల తటస్థపడలేదు దాసూ!—ఫర్ ఎగ్జాంపుల్ విసుగెత్తి ఆ మధ్య ఒక ప్రకటన వేసేను—బాబోయ్, నాకు చదువూ, సంధ్యా, కులం, భాషా, ఆఖరికి అందం వీట్లతో పనిలేదు. ఇంత అన్నం, వంకాయకూరా కొబ్బరికాయ పెరుగుపచ్చడీ చేసి పెట్టగల పిల్లకావాలి, అని!— హోల్ ఇండియాకి ఆరు అప్లికేషన్లు ఒచ్చాయి! ఇద్దరు అరవ అమ్మాయిలూ, ఇద్దరు ఆంధ్రులూ, ఒక కన్నడం అమ్మాయీ, ఒక పంజాబీ ఆవిడా!'

నేను రమాదేవి వేపు చూశాను. ఎర్రగా అయిపోయింది ఆమె మొహం. తల దించేసుకుని, మళ్ళీ ఏమనుకుందో మామూలుగానే ఉందామని ప్రయత్నించింది.

మావాడు దంచేస్తూనే ఉన్నాడు. '—పంజాబీ ఆవిడని ఢిల్లీలోనే చూసేను. ఏం లాభంలేదు. కన్నడం అమ్మాయిని మద్రాస్ రమ్మని, అక్కడికి వెళ్ళేను. అక్కడే అరవమ్మాయిలిద్దర్నీ చూసేను. అఫ్‌కోర్స్ అరవ్వాళ్ళిద్దర్లోనూ ఒకా

మెకి మన వంట బాగా తెలుసు. మనవీ వాళ్ళవీ వంటలు ఒకటేనంటుందామె; అది రైటు కాదనుకో. కాని, తెలుగువాళ్ళ పులుసుకీ-అరవ్వాళ్ళ సాంబారుకీ; తెలుగువాళ్ళ పచ్చడికీ అరవవాళ్ళ చెట్నీకీ, తేడాలు చాలా డిటెయిల్డుగా ఆ అమ్మాయికి తెలుసు. అయ్యంగార్ల పిల్ల. వైజాగ్‌లో ఆనర్స్ సగంచదివి వాళ్ళ నాన్నగారు పోవడంవల్ల మధ్యలో మానేసిందట, ఎంత అందంగా ఉందను కున్నావ్! చిదిపి దీపం పెట్టొచ్చునన్న మాట పుట్టడాని కలాంటివాళ్ళే కారణం —ఐతే ఆ అమ్మాయి తెలుగుగాని, ఇంగ్లీషుగాని కర్ణకఠోరంగా వున్నాయి.... ఎలాగో భరించొచ్చు, వేరే దారి లేకపోతేను—ఇహ నిన్న నెల్లూర్లో ఒకమ్మా యిని చూసేను. శ్రీహరి! నెల్లూరు ములుగొలుకులు తప్ప వేరే బియ్యమే ఉండ వంటుంది—దోసావకాయ పెట్టడం ఎలాగా అంటే తెలీలేదు. రెడ్ల అమ్మాయి- ఇంకేం లేదబ్బాయ్ ఈ ఊళ్ళో ఒక కేండిడేట్ ఉంది. ఆవిణ్ణి చూసి, నాకు తగిన పిల్ల లేదనుకొని, ఢిల్లీ వెళ్ళిపోతాను. లేకపోతే ఆ అయ్యంగార్ల పిల్లే నాకు రాసిపెట్టుందో—!'

నేను గొంతుక సర్దుకున్నాను. రమాదేవివేపు చూశాను, ఎందుకేనా మంచి దని. 'చెప్పెయ్యమంటారా?' అన్నట్టు కళ్ళెగరేశాను. ఆమె 'పోదురూ'అన్నట్టు నవ్వింది. నాక్కావలసిందదే.

'నువ్వు వేశావన్నమాట ఐతే, ఆ ఎడ్వర్టైజ్‌మెంట్!'

'ఆఁ! నేనే, నువ్వు చూశావా?'

'చూడ్డమేమిటి, ఓ అమ్మాయిచేత ఎప్లయ్ చేయించాను.'

'అలాగా? అర్హురాలేనా!—ఐతే నన్ను దృష్టిలో పెట్టుకునుండవు.'

'నిన్ను దృష్టిలో పెట్టుకోలేదనుకో, ఐనా అర్హురాలే. నువ్వు కూడా అర్హుడివే'

మళ్ళీ రమాదేవివేపు చూశాను, ఆమె అలా సిగ్గుపడ్డం నాకు చాలా ఆహ్లా దాన్ని కలిగించింది. కొంచెం వినోదంకూడా.

'సరే చూద్దాం. ఆవిడకి పదిహేనునించి ఇరవై అయిదు లోపుగా వస్తా నని వ్రాసేను' అన్నాడు రామనాథం.

'నా కదీ తెలుసు—ఆవిడ ఎవరోకాదు—ఎదురుగా ఉన్నావిడే.'

'వ్వాట్!' అని, పర్స్‌తీసి, అందులో ఓ కాయితం బైటికిలాగి, 'పి. రమ'

అన్నారు, మీరేనా? మరి మీరు బి.ఏ, బి.ఇడి కదా, అవన్నీ అందులో చెప్ప లేదే!' అన్నాడు రామనాథం.

'అవన్నీ రాసుకోమని అందులో లేదుగా!' అంది రమాదేవి. కంఠం గుర గురలాడి, మాట బోధపడలేదు.

'సో! మీకు టైమివ్వకుండా ఇంటర్వ్యూ చెయ్యబోవడం నాది పొరపాటే ....ఆల్‌రైట్. సాయంత్రం మీరు సిద్ధమేనా? మీ యింటికి భోజనానికొస్తాం. అది, నేనూ వీడూ కలిసి!' అన్నాడు రామనాథం రమాదేవితో.

రమాదేవి తల అంగీకరించింది.

'ఏమేం వండమంటావో చెప్పూ!' అన్నాను.

'ఏదైనా ఫర్వాలేదు!'

'అలా అయితే వంట కుదరకేం జేస్తుంది?'

'ఎందుక్కుదురుతుంది?—ఒకవేళ కుదిరినా అది కేవలం యాక్సిడెంటల్. నిజంగా సబ్జక్టు తెలిసి వొండుతున్న స్త్రీలు చాలా తక్కువ భాయ్. కుదిరితే యాక్సిడెంట్, కుదరకపోతే నేచురల్. అంతే—మాటవరసకి చారుతీసుకో. ఆంధ్రదేశంలో వున్న ఎనభై లక్షల కుటుంబాల్లో రోజూ ఏ పూటకాపూట చేసే ఎక్స్పెరిమెంట్ అవునంటావా-కాదంటావా?'

'దుష్టుడా!' అన్నాను. కాని, ఏదో నిజంలాగానే వుందా వాక్యం.

'ఇంతకీ ఆయనకోసం యేం వండాలో నాకు తెలుసులెండి- వంకాయ కూరా. కొబ్బరికాయ పచ్చడి, ములక్కాడల చారూ' అంది రమాదేవి ధైర్యంగా, సిగ్గుపడుతూనే.

'కరెక్ట్. అవే చెయ్యండి, చూద్దాం....వంకాయ కూరైతే మాత్రం అంత తేలికనుకోకండి!'

రమాదేవి యిప్పట్నించే వండేస్తుందా అన్నంత తొందరగా లేచి, తడ బిడే అడుగుల్తో వెళ్ళింది. రామనాథం ప్రగల్భంగా నవ్వాడు. 'పేపరు ఈజీగా యిచ్చేసినట్టున్నావురా!' అన్నాను,

'పేపర్ ఈజీ అయినా వేల్యుయేషన్ స్ట్రిక్టుగానే ఉంటుందోయ్. రిక మెండేషన్లూ అవీ పని చెయ్యవ్' అన్నాడు రామనాథం.

***